

Світлана Мойсєнко

Національний технічний університет України «КПІ»

викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №1

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ДИСКУРС У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В умовах подальшого розвитку міжнародної науково-технічної співпраці та створення спільних підприємств виключно важливе значення з практичної точки зору набувають питання вчасного та безпомилкового обміну науково-технічною інформацією, що дає можливість значно знизити економічні витрати, здійснити координацію робіт для того, щоб уникнути невиробничого дублювання та прискорити процес їх впровадження.

Об'єм науково-технічної інформації з початку ХХ століття зріс у 10 разів та подвоюється кожних 10 років. Згідно даним ЮНЕСКО, в теперішній час приблизно 45% світової науково-технічної літератури видається на англійській мові. На російській мові представлено більше 25% науково-технічної інформації. У той же час приблизно 10% випадає на долю німецької, французької та інших мов [1:17].

Таким чином, з наведеної вище інформації стає зрозуміло, що в умовах сьогодення науково-технічний дискурс є об'єктом інтенсивних досліджень як в теоретичних, так і в навчально-методичних цілях в плані виявлення структурно-композиційних, змістових, мовних його характеристик і т.д. Робляться спроби побудови тексту-моделі, тобто інваріанту, що здатний слугувати основою для певного числа варіантів тексту різних галузей науки та техніки. Проте на шляху успішного подолання цих та інших проблем стоїть комплекс задач, безпосередньо пов'язаний з виявленням прагматичних властивостей наукового тексту. І хоча дослідження в цій царині тільки починаються, однак вже є сенс говорити про тісний зв'язок прагматичної направленості наукового тексту з його композиційною організацією і підкреслити той факт, що всі його структурно-організаційні параметри

характеризуються певним ступенем прагматичності [2: 53].

Науково-технічний дискурс, як реально існуюче явище, відображений у науково-технічних текстах, який є продуктом цілеспрямованої комунікативної діяльності, і характеризується складною ієрархічною структурою, різні елементи якого виконують особливу функцію при передачі інформації. Відомо, що для інваріантної моделі науково-технічного тексту властива композиційна впорядкованість, яка є відображенням прагматичної установки автора. Так, в текстах, створених за певними чіткими правилами, прагматична установка є більш фіксованою і повторюваною, на відміну від «разового» тексту [3: 36]. Науково-технічний текст являє собою впорядковану множину елементів, котрі пов'язані між собою певним зв'язком і утворюють єдине ціле. Такими незмінними статичними елементами композиційної структури науково-технічного тексту є: назва тексту, вступ, основна частина, заключення. Кожний елемент композиційної структури тексту виконує окрему, властиву тільки йому роль в організації і функціонуванні тексту.

Проаналізуємо композиційну структуру і визначимо прагматичну характеристику композиційних елементів науково-технічного тексту на матеріалі низки текстів комп'ютерних технологій, опублікованих у навчальних посібниках «Infotech» та «Computing».

Першим елементом науково-технічного тексту є назва – в середньому 2 – 4 слова, наприклад, «Computer security», «Machine translation», «Online services», «Writing tools», «Computer-to-video conversion», «What is desktop publishing?», а найбільш довга назва тексту становить 5 – 6 слів: «Security and privacy on the Internet», «When buying a hard disk. . .», «What does a scanner do?», «What's inside a microcomputer?».

У всіх випадках назва тексту позначає об'єкт чи явище (або те й інше), служить темою тексту. Для автора тексту дуже важливо правильно сформулювати назву: він, безумовно, враховує прагматичний аспект, так як перш за все за назвою читачі оцінюють важливість, актуальність тексту.

Вступ містить інформацію першого порядку, в ньому формулюється основна проблема тексту, її актуальність, даються деякі її характеристики. Знайомлячи читача з історією питання, показуючи свою обізнаність в даній області знань, автор здійснює

прагматичну установку – переконує читача в своїй компетенції у цьому питанні, критично оцінює можливі шляхи вирішення поставленої задачі.

Основна частина науково-технічного тексту експлікує та конкретизує основну проблему, виконує проспективну і ретроспективну функції. В ній динамічно відображається процес дослідження, вона характеризується насиченістю змісту. Чіткість та логічність викладу матеріалу реалізується за допомогою вставних слів та конструкцій: засобів різних рівнів мови. Так, наприклад, синтаксичних засобів – **Photosetters** can be regarded as an attractive alternative. They do not print on regular paper, *but* on photographic paper or microfilm. They can produce output with a resolution of over 2,000 dots per inch. *In addition*, they are extremely fast. *Although* they produce the highest quality output, they have one important drawback: they are the most expensive. *Finally*, **plotters** are a special kind of printer. Plotters use ink and fine pens held in a carriage to draw very detailed designs on paper. Прагматичний аспект цієї частини науково-технічного тексту виявляється в чіткому викладі матеріалу, що відповідає вимогам новизни та достовірності. В достовірності обраних результатів автор переконує читачів, наводячи таблиці, рисунки, схеми, а також математичні розрахунки.

Заключення реалізує рему наукового дослідження, дає спеціалізацію нової інформації, підсумовує результати проведеного дослідження. Автор підкреслює можливість практичного використання отриманих результатів.

Отже, композиційна впорядкованість науково-технічного дискурсу відіграє важливу роль в реалізації прагматичної направленості в кожному його елементі.

Література:

1. *Бацевич Ф.* Термінологія комунікативної лінгвістики: аспекти дискурсивного підходу// Вісник Нац. ун-ту «Львів. політ.», №453, 2002. – С. 30 – 34.
2. *Перетокіна В.Ф., Семенець Н.Л.* прагматическая направленность элементов композиционной структуры научного текста// Прагматический аспект грамматической структуры текста: Тез. докл. науч. конф. – М., 1988. – С. 54 – 55.
3. *Степанов Ю.С.* Альтернативный мир. Дискурс, факт и принцип причинности // Язык и наука конца XX века. – М., 1995. – С.44 – 45.

